

EFFATA

Periodiek van de Effatagemeenschap Nijmegen
Pinksteren 2026

In dit nummer

Onze pianist en vooral organist Joseph Steenbrink vertelt over zijn veelzijdige achtergrond op pagina 5, 6

Meimaand is Mariamaand. In dit nummer vertellen enkele mensen over een persoonlijke relatie met Maria, pagina 8 t/m 12

Op 5 mei vieren we de vrijheid. Maar wat vieren we eigenlijk? U treft een overdenking op pagina 14, 15

Al geruime tijd steunt Effata het project van Tamar Goossens voor baby's in Oeganda. U leest er alles over op pagina 16, 17

Wat weet u van de kopten, christenen in Egypte? Willen Pelser praat u bij op pagina 20, 21

Het heeft Zijne Majesteit behaagd.., pagina 24

*Icoon voorpagina:
Willem Pelser*

*Foto achterpagina:
Pieter-Theo Zuurbier*

In vuur en vlam

Het is alweer jaren geleden dat in onze huiskamer de liedjes van Kinderen voor Kinderen galmden. In de jaren negentig van de vorige eeuw was dit de favoriete muziek van onze dochters. En ieder jaar rond Pinksteren moet ik denken aan het liedje IN VUUR EN VLAM. 'Zomaar... wham... in vuur en vlam...'

Het verhaal van Pinksteren vertelt dat de apostelen die dag door iedereen werden verstaan. Iedereen begrijpt wat iemand zegt. Men spreekt elkaars taal; geen misverstanden, niemand die met woorden aan de haal gaat. Nee, alles is klip en klaar. Een Godswonder.

De leerlingen zitten bang bij elkaar, niet goed te weten hoe verder... Na de kruisiging van Jezus en zijn verrijzenis blijven zij vertwijfeld achter. Al hebben sommigen Hem wel weer gezien/ontmoet, de angst en de onzekerheid overheersen. En dan opeens... wham... in vuur en vlam. Wij kennen het verhaal. Zij gaan naar buiten, alle angst en twijfel achter zich latend, daar houdt Petrus een vlammende toespraak, en 'degenen die zijn woorden aanvaardden, lieten zich dopen: op die dag breidde het aantal leerlingen zich uit met ongeveer drieduizend' (Hand.2,41).

“

'De Geest waait tussen mensen die elkaar goed doen.'

De apostelen kregen een nieuwe levensadem; zij konden toen opstaan, begeistert liepen zij naar buiten. De Geest – verschenen in tongen van vuur – maakte hun tongen los en iedereen had er oren naar.

In de wereld van vandaag de dag zoeken wij naar oplossingen voor al die oorlogen, hongersnood, mensen op de vlucht, verwoeste landen en steden, strijd tussen mensen. We worden er soms moedeloos van. Maar laten we niet wanhopen! In de gebedswake voor vrede waarin Paus Leo XIV op 11 april jl. voorging, haalde hij een citaat aan van Paus Pius XII: **'niets gaat verloren door vrede – alles zou verloren kunnen gaan door oorlog'**.

Pinksteren is het feest van de Heilige Geest, Gods Geest die wordt geschonken aan de kerk en aan de wereld. Die Geest waait tussen mensen die elkaar goed doen, laait op als een vuur in lieve en hartelijke mensen die anderen helpen opstaan. Pinksteren zet alle leerlingen, ook ons, op weg om te leven zoals Jezus ons heeft voorgeleefd. Pasen laten worden – stenen weggrollen en leven en toekomst geven aan mens en schepping. Dat wij begeistert in vuur en vlam mogen komen te staan voor Gods Koninkrijk op aarde.

*Veni creator Spiritus:
Kom Schepper, Geest,
daal tot ons neer,
houdt Gij bij ons uw intocht Heer.
Vervul het hart dat U verbeidt,
met hemelse barmhartigheid.*

Ineke van Cuijk OP

'Loslaten en Groeien'

Ik wil, ook namens mijn dochters, iedereen die op de een of andere manier heeft bijgedragen aan de uitvaart van Peter heel hartelijk danken voor jullie inzet. Dat geldt ook voor alle lieve en attente 'troostkaarten' die we hebben ontvangen.

Helemaal verrast door en dankbaar zijn we voor het prachtige Paasnummer van onze locatie. Alle persoonlijke herinneringen in de In Memoria hebben mij geraakt, en bieden veel steun. Nogmaals dank voor alle lieve aandacht. Locatiemensen voelen als een tweede familie.

Joyce Nissen

Van het pastoraal team

Er valt weinig nieuws te melden vanuit het pastorale team. Er zijn geen grote veranderingen op komst. We weten dat onze Hans Hamers in december met pensioen zal gaan, maar er is nog geen zicht op hoe het daarna verder gaat. Er wordt overigens wel op aangestuurd om daar helderheid over te krijgen. In een volgend nummer van ons blad, uiterlijk na de zomer, weten we meer.

Verder is ook duidelijk geworden dat een van onze geliefde voorgangers, Wim Rigters, stopt met voorgaan, en dat eigenlijk zijn 'laatste keer' al heeft gedaan. We hebben Wim als voorganger heel lang in ons midden, en we hebben veel waardering voor

alles wat hij deed en nog voor ons doet. Heel veel dank Wim! Het betekent overigens niet dat we hem definitief moeten missen, want weet één ding: elk boekje dat u bij ons in handen krijgt is door hem geredigeerd en gedrukt. Hij blijft dat gelukkig voor ons doen. Wim zal ook als 'kerkganger', als trouw bezoeker, als medeparochiaan gewoon in beeld blijven.

Pasen ligt achter ons. We gaan ons nu voorbereiden op Pinksteren. Mede namens pastor Hans Hamers wens ik u allen een Zalig Pinksterfeest toe.

René Klaassen

Van het locatieteam

De mooie vieringen in de vastenperiode, met de thema's en de tentoonstelling van de Zeven Werken van Barmhartigheid, en de Paasweek zijn heel inspirerend geweest. Heel veel dank aan onze liturgiegroep en de vele vrijwilligers die dit alles hebben mogelijk gemaakt!

Nu spelen er een aantal onderwerpen:

- De opvolging van onze pastor Hans Hamers, die eind dit jaar met pensioen gaat. Er is al een voorbereidend gesprek geweest en wij zien uit naar het constructieve overleg met het Stefanusbestuur, waarin vooral pastoor Sacha Steijaert een belangrijke rol speelt.
- Bij Open Monumentendag in september hopen wij enkele van de beschilderde planken van de staties uit de oude Broerstraatkerk aan u te kunnen tonen. Er wordt al uitgebreid kunsthistorisch advies gezocht! Die planken hebben we aangetroffen op de zolder van de pastorie. Daar werden ze als vloerplank gebruikt sinds de bouw van de kerk in 1952. Elders in dit nummer leest u hier meer over.
- De gemeente gaat per 1 juni aanstaande betaald parkeren invoeren in de professorenbuurt en in en rondom de universiteitscampus. Dit heeft consequenties voor het gebruik van ons kerkplein als parkeerplaats. Wij werken aan een goed plan hiervoor.
- De plafondlampen in de kerk gaan vervangen worden door fellere ledlampen.

Nu begint ook de tijd dat veel mensen korte of langere tijd op pad gaan. Wij wensen u allen een mooie zomer en hopen u weer gezond en met nieuwe energie te ontmoeten.

*Namens het locatieteam,
Dirk-Jan de Rooij*

'Pinksteren is voor mij de mooiste feestdag'

In gesprek met onze organist Joseph Steenbrink

Als ik aanbel bij de karakteristieke kosterswoning in Beers, zwaait de deur gastvrij open. 'Kom binnen', begroet Joseph Steenbrink mij hartelijk. 'Ik neem je mee naar het hart van ons huis'. Hij gaat mij voor naar de authentieke boerenkeuken, waar ik zijn vrouw Maria ontmoet. Enthousiast wijzen ze mij op oude details. Dit is een huis met geschiedenis. Het dateert uit 1907, en sinds vijf jaar zijn zij de trotse eigenaars. Daarvoor hebben ze lang gewoond aan de rotonde tegenover de Dominicuskerk. Maar met de A73 en het snelfietspad dichtbij ben je zo in Nijmegen', zegt Joseph luchtig. Voor velen in de parochie is hij een vertrouwd gezicht achter de piano of op het orgel. Een bescheiden man, maar met een rijk en bijzonder levensverhaal.

Een muzikaal gezin

Joseph Steenbrink werd in 1947 geboren in Breda als jongste in een gezin van twaalf kinderen. Toen hij drie jaar was, verhuisde het gezin naar Den Bosch. 'Daar kreeg ik meteen mijn eerste jeugdtrauma', herinnert hij zich hardop met nog steeds enige spijt in zijn stem. 'In Breda mocht ik op driejarige leeftijd naar school. In den Bosch moest ik wachten tot ik vier werd. Ik moest dus een tijdje thuisblijven'.

Muziek was vanzelfsprekend in huize Steenbrink. De liefde voor muziek werd de kinderen met de paplepel ingegoten. 'We zongen thuis veel, vaak vierstemmig. De koralen van Johann Sebastian Bach klonken gewoon bij ons in de huiskamer', vertelt Joseph. Al op jonge leeftijd bleek zijn muzikale talent. Op zijn zesde kreeg hij pianoles. Een paar jaar later had zijn broer een vriend die organist was, en deze vroeg aan Joseph of hij hulporganist wilde worden. Zo ontstond de liefde voor het orgel. Korte tijd later kreeg hij zijn eerste orgelles. 'Dat was op Koninginnedag 1960. Die Koninginnedag zal ik nooit meer vergeten', lacht hij, en... 'ik werd meteen ingezet voor het lof van de meimaand.'

Muziek en wiskunde

Joseph volgde zijn middelbare schoolopleiding aan het Sint-Janslyceum in Den Bosch. Hij viel daar niet alleen muzikaal op. Zijn leraar wiskunde stimuleerde hem om voor de aardigheid mee te doen aan de Nederlandse Wiskunde Olympiade. Tot zijn verrassing eindigde hij bij de eerste tien. Dat gaf voor hem, nog twijfelend over een studie algemene taalwetenschappen, de doorslag om wiskunde te studeren aan de universiteit in Nijmegen. 'Geen conservatorium?' vraag ik verrast. 'Nee', luidt zijn stellige antwoord. 'Ik heb daar ook geen spijt van. Je kunt muziek namelijk wel doen als amateur, maar wiskunde niet.'

Hij koos voor deze studie vanuit een verlangen naar zekerheid. Die vond hij in de helderheid van algebra en meetkunde, werelden van orde en structuur, waarin hij tegelijk iets ervoer van het oneindige. Voor hem raakt die zoektocht naar het oneindige zelfs aan een bijna religieuze dimensie. 'Vergis je niet', legt hij uit, 'beide werelden zijn nauw met elkaar verbonden. Zowel in de muziek als in de wiskunde draait het om structuren, patronen en verhoudingen. In een fuga van Bach schuilen dezelfde logica en opbouw als in een wiskundig bewijs. Het zoeken naar harmonie, naar samenhang, dat is in beide hetzelfde'.

Tijdens zijn studententijd liet de muziek hem dan ook niet los. Hij miste sterk het samen zingen van het gezin. Daarom sloot hij zich aan bij het koor 'Audite Nova', dat voor hem als een tweede thuis ging voelen. Hij is nog steeds lid en momenteel ook voorzitter van dit koor. Tegelijkertijd bleef Joseph zich intensief ontwikkelen op het orgel. Overdag college lopen en daarnaast orgel studeren, dat vroeg om ijzeren discipline. Daarvoor had hij een strak dagritme ontwikkeld. Tot vier uur ging hij naar college en van vier tot zes studeerde hij orgel. Hij kreeg les van Arie Peters, de toenmalige gerenommeerde organist van de Stevenskerk.

Zijn inzet en zijn talent bleven niet onopgemerkt. In 1968 nam Joseph, toen 21 jaar, deel aan het landelijk PAN-orgelconcours voor studenten. Hij verkeerde in goed gezelschap. Hij liet de bekende organist Joost Langeveld achter zich en won de eerste prijs. Het winnende stuk mocht hij uitvoeren op het orgel in het concertgebouw van Amsterdam, een hoogtepunt in zijn leven.

Wetenschappelijk carrière

Naast de muziek bouwde Joseph een indrukwekkende wetenschappelijke carrière op. Hij voltooide met succes zijn studie wiskunde en werd wetenschappelijk assistent. De eerste twee jaar waren wel heel bijzonder. Hij kreeg een piano op zijn kamer, van een collega die daar geen ruimte voor had. Heerlijk was dat. Er werden wel afspraken over gemaakt. 'Ik mocht tussen de middag een uur spelen, en 's avonds na zes uur.' In 1974 promoveerde hij aan de Universiteit van Amsterdam en vervolgens ging hij een jaar naar Parijs. Eenmaal terug in Amsterdam lag aan de universiteit een vaste benoeming voor hem klaar. 'Het was een van de laatste vaste aanstellingen die toen nog gegeven werden', vertelt hij. In Amsterdam was hij klein behuist en had geen ruimte voor een piano of orgel. Joseph kocht een eenvoudig spinet want hij wilde heel graag de oude muziek en Bach blijven spelen. Later schafte hij een zelfbouwpakket aan en bouwde eigenhandig zijn klavecimbel.

Na drie jaar werd hij benoemd tot lector in de meetkunde in Leiden, en tien jaar later tot hoogleraar wiskunde aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij was zes jaar lang decaan van de faculteit, en onderzoeksdirecteur van de Faculteit Wiskunde en Informatica. 'Mijn eigen onderzoek is helaas in het gedrang gekomen, door de vele tijd die opgeëist werd door het bestuurlijk werk', zegt hij. Toen hij 65 werd, nam hij afscheid van de universiteit met een bijzondere rede, waarin wiskunde en muziek verweven waren. Een van zijn wiskundige figuren was de bladmuziek van een toonreeks die tijdens de rede ten gehore werd gebracht door het Vocaal Ensemble PANiek

Liefde voor het orgel en voor Bach

Na zijn wetenschappelijke loopbaan had Joseph alle tijd en ruimte zich te wijden aan zijn geliefde muziek. In zijn huiskamer staan een orgel, een piano en een klavecimbel. Zijn huis herbergt bovendien een indrukwekkende bibliotheek, met een duidelijke liefde voor barokmuziek. Naast het koor 'Audite Nova' zingt hij in het Uitvaart Ensemble Nijmegen en in de vesperkoren van de Stevenskerk en het klooster van Sint Agatha. Als organist is hij niet alleen actief in onze kerk, maar ook in de Do-Re gemeenschap en in de protestantse kerk van Boxmeer. 'Ik heb elke zondag wel een orgel', lacht hij. Achter het orgel voelt hij zich het meeste thuis.

De muziek van Bach is voor hem een blijvende bron van inspiratie. Vooral de triosonates beschouwt hij als het summum van orgelspel. Hij zegt: 'Daarin komt alles samen: techniek, structuur en spiritualiteit. Die spiritualiteit klinkt ook door in bijzondere momenten. In muziek zit zoveel uitbeelding van de tekst, en muziek kan sterk uitdrukking geven aan gevoelens. Tijdens de uitvaart van Peter Nissen heb ik het koraal *Mit Fried und Freud fahr ich dahin* gespeeld. Het is gebaseerd op de Lutherse lofzang van Simeon, die verhaalt over het heengaan in vrede. Het waren de laatste woorden die Peter geschreven heeft. Dan heeft zo'n koraal voor mij een diepe betekenis'.

'Muziek kan uitdrukken wat woorden niet kunnen zeggen, of juist niet hoeven zeggen', stelt Joseph aan het einde van ons gesprek. Misschien is dat ook waarom Pinksteren hem zo na aan het hart ligt. Zonder aarzeling noemt hij het de mooiste feestdag van het kerkelijk jaar. 'De inspiratie van de Geest is voor mij het meest concrete beeld van God. Ik vind het prachtig om te improviseren op het *Veni, Creator Spiritus*. Daar kan ik me helemaal in verliezen'.

Betty Smits van Sonsbeek

Column

Arjan Broers

Geloof is simpel

'Geloof is simpel. Maar het is heel moeilijk om simpel te geloven.' Deze ietwat aangepaste wijsheid van de Amsterdamse ziener en profeet Johannes Cruijff ontstond tijdens een recente retraite met mensen van 'mijn' Dominicus. We waren te gast bij de broeders kapucijnen in Velp, bij Grave.

'De Dominicus is onze eerste liefde', zeggen de broeders – best bijzonder voor een internationaal clubje religieuzen, die veel traditioneler en roomser zijn dan wij, vrijgevochten types uit een zelfstandige kerk in Amsterdam.

Begin 2025 waren de broeders net opnieuw begonnen, nadat hun klooster, dat al sinds 1645 van de kapucijnen was, een jaar of tien verlaten was geweest. Wij bewonderden de moed van dit groepje kloosterlingen uit Duitsland, Tanzania, Indonesië, India en Nederland. De laatste, broeder Theo, woonde veertig jaar in Italië en begon na zijn 80^e aan dit nieuwe avontuur: het revitaliseren van dit oude, aandoenlijke klooster. 'Ik hoef nergens meer heen', zei hij, 'behalve naar het kerkhof hierachter, maar ik heb geen haast'.

De broeders vieren de gangbare roomse liturgie, die wij eerlijk gezegd wat saai vinden, met een taal die al complex is voor mensen die Nederlandstalig zijn – laat staan voor missionarissen. Maar bij de laatste retraite had ik het gevoel een tijdreis mee te maken, toen er 's avonds de eerste van negen missen (een noveen) werd opgedragen ter ere van de heilige Antonius van Padua. Hoogbejaarde Brabantse mannen en vrouwen in de kerk zongen luidkeels de devotieliedjes mee, die mijn grootouders waarschijnlijk ook ooit leerden.

Wat communiceer je als kerk?

Sorry voor de lange aanloop, maar naar deze vraag was ik op weg. Communiceer je kerk als systeem? Als traditie? Als geschiedenis of dogmatiek of moreel appèl?

In mijn optiek hoort een kerk verbinding te leggen tussen de levenservaringen van mensen van nu en de religieuze antwoorden die in de traditie zijn overgeleverd, in ideeën en vormen. In 'onze' Dominicus hebben we de ruimte daarmee te spelen, zonder rekening te hoeven houden met een landelijke of een wereldkerk.

Nou denk ik wel dat de vrijzinnigheid soms te snel tradities heeft losgelaten, wat nogal eens ten koste gaat van de diepere, mystieke laag van geloof. Dan wordt het te horizontaal en te weinig verticaal.

De beste manier om van oude tradities te proeven en ze te verstaan is ze meemaken bij gelovige mensen met wie er vriendschap is. Dat is althans mijn ervaring, bijvoorbeeld de laatste tijd bij een Barneveldse dominee uit de gereformeerde bond en ook bij deze roomse broeders kapucijnen. Als er met liefde voor de traditie op een ontspannen manier samen kan worden gevierd, dan ga je meer zien.

Traditionele taal en vormen zijn soms zo eigen en complex, dat ze moeilijk te verstaan zijn. De oude broeder Theo maakte op de laatste dag van onze retraite een verhelderende opmerking. 'Geloof gaat over jou en over de ander en over wat ons overstijgt. Dat is eigenlijk alles. Lekker simpel hè?'

Heel simpel. En wat een kunst is het om het simpel te houden.

Ank Rosendaal en Maria

Op woensdag 30 oktober vond de drukbezochte dankdienst plaats voor het leven van onze geliefde parochiaan Ank Rosendaal. Gedurende haar lange leven had ze een rotsvast vertrouwen in Maria. Thuis, aan de Heyendaalseweg, stond in haar woonkamer op de kast een beeldje van Maria. Aan het begin van de dienst plaatste haar zoon Joost het beeldje op de kist van zijn moeder. Hieronder vertelt hij wat Maria voor haar heeft betekend.

Het beeldje is gemaakt door een goede vriendin van ons, Babette Degraeve, met wie ma een goede band had. Het is geïnspireerd op Onze-Lieve-Vrouwkes, snoepjes uit haar geboorteplaats Brugge. In de Onze Lieve Vrouwekerk daar staat een grote goudkleurige versie van haar beeld

Maria was voor mijn moeder een belangrijke brengster van troost en veiligheid. Vroeger, bij haar thuis, werd altijd met het hele gezin van tien kinderen gebeden voor het Mariabeeld. Ik denk dat ma ook vaak dacht aan haar eigen moeke, een krachtige vrouw, die na het vroege overlijden van vader warm en liefdevol zorgde voor het gezin. Een voorbeeld voor haar. Zelf kreeg ik het 'Wees gegroet' al jong geleerd. Ik steek, als het even kan, op reis altijd een kaarsje op bij een Mariabeeld, denkend en wel-wensend aan hen die ik liefheb, en biddend voor het brengen van vrede.

Joost Rosendaal

Een Mariavereerster

Meimaand is Mariamaand

Het is alweer drie jaar geleden dat mijn vrouw Ellen overleed, en ze is nog steeds in mijn gedachten. Dat kan ook niet anders, want als je mijn huis doorloopt kom je overal foto's van haar tegen. Maar die niet alleen, ook talloze beelden, beeldjes en afbeeldingen van de Moeder Gods Maria doen aan haar denken. Ellen was een echte Mariavereerster. Zij beleefde haar geloof op een heel andere manier dan ik, en had niet zoveel op met de kerk. Het kwam niet vaak voor dat ze tijdens vieringen op zon- en feestdagen aanwezig was. 'Ik geloof op mijn manier en daar heb ik de kerk niet bij nodig!' Zij hing aan Maria, en altijd als ze ging slapen bad ze tot haar en vroeg om bescherming van haar gezin en familie.

Toen ik jaren geleden een icoontje van Maria had geschilderd (volgens mijzelf niet zo'n mooie icoon), eigende zij zich die toe. Ze koesterde dat icoontje. Het staat nog steeds bij haar portret in de kamer.

Daarom stond haar uitvaart op 13 mei 2023 in het teken van Maria. Alle bloemen zijn op het Maria-altaar neergezet, en daar hebben ze de hele maand mei gestaan. Ook het terracottabeeld stond in de bloemen. Zij is precies in de voor haar goede maand gestorven: *Meimaand is Mariamaand*

Willem Pelser

Mijn Mariabeeld

Maria met kind, een grijs beeld tegen een grijze betonstenen muur. Geen kleur, maar hoe mooi in al zijn eenvoud!

Het is (nog) te vinden in de dagkapel van de Goede Herderkerk in Neerbosch Oost. 'Nog', omdat dat kerkgebouw per 31 december 2023 door onze bisschop 'is onttrokken aan de eredienst'. Het gebouw staat er gewoon nog, en wordt zelfs gebruikt: op zondagmiddag door de Pinkstergemeente. Ook komen éénmaal per maand de leden van het gemengd koor van de parochie bijeen in de parochiezaal om elkaar te blijven zien en ontmoeten. Het schijnt dat er nog af en toe een katholieke viering is op zaterdagavond in de dagkapel. Verder is het er stil en leeg.

Het kerkgebouw en dit Mariabeeld zijn mij zeer dierbaar. Ik was er van januari '77 tot november '87 parochiepastor. Vaak zag ik hoe vóór en na de vieringen in het weekend en op woensdagavond mensen nog even 'naar achter' liepen om een kaarsje op te steken, en even 'bij Maria' te zijn met hun vragen, zorgen, verdriet of dankbaarheid.

Het is er nu al drie jaar heel stil.

Ik vraag me wel eens af: 'Maria, heb jij soms wel eens last van "het lege nest syndroom"? Zoals toen jouw Jezus voorgoed uit huis ging... en nu zo zonder jouw kinderen?'

En... hoe is het voor al die mensen die ongevraagd zomaar hun eigen vertrouwde Kerk-thuis kwijtraken?

Wim Rigters

Twee gedichtjes/gebedjes van Toon Rabou voor bij Maria.

Wachtende zijn ...

Hier ben ik weer.

Mijn hart is volgeschreven

Met wat ik zoal wens en wil

En nergens is er plaats voor jou.

Er is geen stukje stil

Dat wacht en luistert

Totdat Gij hebt geschreven

Wat je van plan bent met mijn leven,

Waarom dat jij mij roept tot het bestaan.

Leer mij, Maria, om voor God te staan

Zo arm als jij, oningevuld,

maar wachtend met geduld

Tot Hij zijn gang zal gaan.

Ik heb het zo druk

Mijn leven is zo vol, mijn God,

Van allerhande dingen,

Dat ik geen tijd heb voor gebed

Of om U lof te zingen.

Ik ben steeds aan het woord.....

Heb ik U daarom nooit gehoord?

Fatima, tussen devotie en verwondering

Lourdes en Fatima

Als kind groeide ik op met de verhalen over Lourdes en Fatima. Hier was immers Maria verschenen. Lourdes en Fatima waren beroemde bedevaartsoorden. Duizenden mensen trokken er naartoe met hun zorgen, hoop en gebed. Ik herinner me nog goed dat in mijn familie verschillende ooms en tantes en later mijn moeder op bedevaart naar Lourdes gingen. Ze kwamen allen onder de indruk thuis en deelden royaal medailles, rozenkransen en flesjes Lourdeswater uit.

Het kon dan ook niet uitblijven, dat mijn man en ik met onze kinderen Lourdes bezochten tijdens een van onze vakanties in Frankrijk. Afgezien van het commerciële gebeuren rondom het heiligdom, maakte Lourdes veel indruk op ons. We werden met name geraakt door de zichtbare toewijding van de verzorgenden aan zieken en gehandicapten en door de lichtprocessie in de avond. Ook onze kinderen zongen luidkeels 'Ave, Ave, Ave Maria', terwijl zij hun kaarsen omhoog hieven.

Over Fatima had ik wel gehoord, maar minder beeldend dan over Lourdes. We hadden dan ook niet de behoefte om er naartoe te gaan. Dat veranderde echter een paar jaar geleden, toen we een rondreis maakten door Portugal. Toevallig kwamen we in de buurt van Fatima. We vonden het vanzelfsprekend om ook het heiligdom Fatima te bezoeken.

Het wonder van Fatima

Tussen 13 mei en 13 oktober 1917 voltrok zich het wonder van Fatima. Aan drie herderskinderen, Lucia dos Santos (10), haar neefje Francisco (9) en haar nichtje Jacinta Marto (7) verscheen de Heilige Maagd Maria zes keer in een veld nabij Fatima. Op 13 oktober, tijdens de laatste verschijning, waren duizenden mensen getuige van het 'Wonder van de Zon'. De zon danste en veranderde van kleur, en leek op de aarde neer te vallen. Het was een spectaculair natuurverschijnsel dat wereldwijd aandacht trok. Deze gebeurtenis legde de basis voor Fatima als bedevaartsoord.

Maria gaf de drie herderskinderen boodschappen door over bekering, gebed (de rozenkrans) en devotie voor haar Onbevleete Hart. Ze vertrouwde de kinderen ook drie geheimen toe, waaronder een visioen van de hel, een profetie over het einde van de Eerste Wereldoorlog (het was 1917!) en een toewijding aan Rusland. Over die geheimen is later een heftige discussie ontstaan, maar niettemin werden de verschijningen in 1930 officieel erkend door de Katholieke Kerk. Sindsdien heeft Fatima zich ontwikkeld tot een wereldwijd centrum van devotie en spiritualiteit. Haar aantrekkingskracht als pelgrimsoord werd nog verder vergroot toen, 100 jaar later, in 2017, paus Franciscus naar Fatima reisde en Francisco en Jacinta heilig verklaarde.

Op de knieën naar Maria

Wij bezochten de 'Sanctuary of Fatima' in april, voor de grote stroom pelgrims. De meeste pelgrims gaan er naartoe tussen 13 mei en 13 oktober, de data van de verschijningen. Op de dag dat wij er waren, was het koud in Fatima, kleurde de lucht grijs en was het plein nat door een miezerige regen. Ik weet niet of dat mijn beleving gekleurd heeft, maar een warm gevoel wilde niet komen.

Er ging een schok door me heen toen ik het plein, de 'Esplanade', betrad. De folders over Fatima vertellen trots dat de Esplanade groter is dan het St-Pieters plein in Rome. Het complex bevat aan het ene uiteinde een neobarokke basiliek met een 65 meter hoge toren. In deze basiliek van de Onze-Lieve-Vrouw van de

Rozenkrans liggen de graven van de drie herderskinderen. Vlakbij staat de Kapel van de Verschijningen, de exacte plek waar Maria in 1917 verscheen. Het is eigenlijk de meest intieme plek. Aan de andere kant van de Esplanade ligt de basiliek van de Heilige Drie-eenheid, een modern gebouw uit 2007 dat in sterk contrast staat met de klassieke stijl van de basiliek er tegenover. Deze basiliek biedt plaats aan bijna 9000 mensen.

Ik kan me voorstellen dat de Esplanade een andere, en waarschijnlijk indrukwekkende, sfeer oproept als er duizenden zingende en biddende pelgrims met brandende kaarsen in processie lopen. Maar toen ik er was, waren er niet veel mensen en lag het plein zo groot en zo open voor me, dat ik me er verloren voelde, verward zelfs. Dat gevoel werd nog versterkt door het beeld van een pelgrim dat nog steeds op mijn netvlies staat. Aan de rand van het plein begint namelijk een pad van gladde stenen, dat 182 meter lang is. Daar zag ik een man op zijn knieën voortgaan met een rozenkrans in zijn hand. Het ging moeizaam, pijnlijk traag. Hij leek er bijna aan te bezwijken. Naast hem liep, vermoedelijk, zijn vrouw, die af en toe met haar zakdoek het zweet van zijn voorhoofd wiste. Het was indrukwekkend en indringend tegelijk. Terwijl ik keek, kwam er een gevoel van schroom, van een soort voyeurisme in me op. Dit was geen ritueel om naar te kijken. Dit was iets tussen die mens en God. Toch stond ik daar als toeschouwer. Het voelde ongemakkelijk, alsof ik getuige was van iets wat eigenlijk verborgen had moeten blijven.

Ik kende dit ritueel niet en was er dus ook niet op voorbereid. Ik begreep dat het op de knieën lopen in Fatima een diepgaande traditie is van boetedoening, nederigheid en gebed. Veel pelgrims kruipen, zo zagen we, op hun knieën over het 182 meter lange marmere pad van de Basiliek naar de Kapel van de Verschijningen. Daar leggen zij, moe en vaak uitgeput, in stilte aan Maria voor datgene wat leeft in hun hart en wat hen bewogen heeft om op deze wijze naar haar toe te komen.

Kaarsen in het vuur

Als je naar Maria gaat, steek je een kaarsje aan. Met deze traditie ben ik grootgebracht. Vanzelfsprekend wilden we ook in Fatima een kaarsje opsteken. Maar toen wachtte me een desillusie. Aan de rand van dezelfde Esplanade staan grote, zwarte half overdekte ijzeren vuurplaatsen. Vlakbij staan lange tafels met dozen, waaruit je zelf een kaars kunt nemen. Men vertrouwt erop dat je het geld eerlijk in een gleuf stopt. De kaarsen zijn verkrijgbaar in allerlei formaten. Een kaars van anderhalve meter? Geen probleem! Zelfs lichaamsdelen van was, zoals armen, benen, voeten en oren zijn in Fatima te koop om het gebed voor genezing te versterken.

Een kaarsje opsteken zoals wij dat gewend zijn, kan hier niet. Je werpt de kaars in het grote brandende vuur. Het lijkt op een helle vuur. Door de hitte van de oplaaiende vlammen buigen de kaarsen vrijwel direct, smelten ze en verdwijnen in het vuur.

Het vuur is bedoeld als een krachtig beeld; een gebed wordt losgelaten en toevertrouwd aan God en aan Maria. Maar voor mij was het werpen van de kaars in het vuur een handeling, die bijna respectloos en oneerbiedig aanvoelde. Wat ik hier heel sterk miste was de intimiteit die ik gewend ben bij het aansteken van een kaarsje, het moment van stille aandacht voor je intentie of gebed. Terwijl ik naar de brandende vuurplaatsen keek, vermengd met de geur van de gasvlam eronder, kwamen er ook andere beelden bij me op. Ik schrok ervan. Beelden uit de geschiedenis, beelden van ovens, beelden waarin vuur juist vernietiging betekende. Die associatie bracht voor mij een tweede moment van verwarring in Fatima.

Met respect weer verder

Ik verliet Fatima met gemengde gevoelens. 'Wat heb ik hier nu eigenlijk gezien?' vroeg ik me af. Wat gebeurt er als je oog in oog staat met een geloof dat zo tastbaar wordt, dat je je er ongemakkelijk bij voelt? Ik realiseerde me dat Fatima een plek is die iets met je doet. Voor mij confronterend, maar voor heel veel mensen troostend. Want als ik terugdenk aan de stille blik van een pelgrim gericht op het beeld van Maria, aan de man die op zijn knieën voortzwoegde, aan zijn vrouw die met een liefdevol gebaar zijn voorhoofd wiste en aan de moeder die met een foto van haar kind liep, dan weet ik dat elk mens een verhaal met zich meedraagt. Misschien, denk ik, is dit wel de diepste betekenis van Fatima. Mensen leggen hier hun verhaal neer van hoop, verlangen of verdriet. Dat doen zij op een wijze, die je niet altijd begrijpt, maar wel kunt eerbiedigen.

Ik besepte opnieuw dat geloven begint waar begrijpen ophoudt.

Betty Smits van Sonsbeek

Kaarsje branden in Fatima

Kaarsje gemist

Ze is er mee opgegroeid, onze kleindochter. Als je in Den Bosch komt, steek je een kaarsje op in de Sint-Jan bij Maria. Ze doet dat dan ook trouw en met overtuiging.

Maar vorig jaar liep het anders. Voor het eerst was ze met haar vriendje in den Bosch. Voor het eerst verliefd. Hand in hand liepen ze zorgeloos door de stad. Hoogzomer. De zon scheen uitbundig, de stad bruiste. Rondom de Sint-Jan toonde Bourgondisch Den Bosch zich op zijn best: terrassen vol vrolijke, drinkende en etende mensen. Onze kleindochter kon de verleiding niet weerstaan. De gezelligheid buiten won het van de stilte in de Mariakapel. Ze besloot het kaarsje te laten voor wat het was.

Een week later kreeg ik haar huilend aan de telefoon. Ze had haar toets niet gehaald. 'Oh oma', hoorde ik haar tussen het snikken door, 'had ik nu toch maar een kaarsje opgestoken'.

Hemelvaart-tradities

Uit christelijke feestdagen als Pasen en Kerst zijn vele tradities voortgekomen, maar bij Hemelvaartsdag is dat minder het geval.

Dauwtrappen

Een van de meest bekende tradities is het dauwtrappen: op Hemelvaartsdag voor dag en dauw opstaan, en in grote groepen wandelen. Dit wordt ook wel 'dauwtreden' genoemd. In Overijssel was het gebruik lange tijd beter bekend als 'hemelvaren'. Dauwtrappen werd vroeger zingend en blootsvoets gedaan. Het ritueel zou een zuiverende en genezende werking hebben, omdat dauw beschouwd werd als een goddelijk verschijnsel.

Het dauwtrappen schijnt oorspronkelijk een Meifeest te zijn geweest, waarbij de wederopbloei van de natuur werd gevierd. Waarschijnlijk gingen de Germanen in voorchristelijke tijden naar de heilige wouden om daar de voorvaders te vereren. Mogelijk heeft men dit gebruik later in verband gebracht met de katholieke Hemelvaartprocessies.

Een groep effectenhandelaren uit Amsterdam is aan het dauwtrappen. (1911)

Kleine kruisdagen en Hemelvaartsprocessie

De maandag, dinsdag en woensdag voor Hemelvaartsdag worden ook wel kleine kruisdagen genoemd. Samen met het Apostelfeest van Marcus op 25 april, de grote kruisdag, werden deze kruisdagen aangewend om God te danken voor de gaven van de aarde en een gunstige oogst af te smeken.

Het gebruik om de drie dagen voorafgaand aan Hemelvaartsdag te zien als biddagen voor het gewas, stamt uit de vijfde eeuw. Het werd later in Rome overgenomen en verspreidde zich tegen het einde van de Middeleeuwen over heel Europa. Op deze dagen werden processies door de velden gehouden. Een kruis ging aan de stoet vooraf, en de Litanie van alle Heiligen (een gebed uit de rooms-katholieke liturgie) werd gezongen. Deze processies werden in het Frans 'Marche des Rogations' (Mars der Smeekbeden) genoemd.

Ook was het gebruikelijk om op kruisdagen te vasten. Zo bereidden de gelovigen zich voor op het feest van Christus' Hemelvaart. Na het Tweede Vaticaans Concilie zijn de Kruisdagen veelal in onbruik geraakt.

Bron: rkkerk.nl

Processie

5 mei

Remco Campert (1929-2022) was de zoon van de bekende dichter en verzetsman Jan Campert, die in de oorlog in een concentratiekamp is gestorven. Op de muur van 'zijn' uitgeverij 'De Bezige Bij' staat dit gedicht. Het is altijd, maar zeker rond de 5^e mei, goed om te overdenken.

**Verzet begint niet met grote woorden
maar met kleine daden**

**zoals storm met zacht geritsel in de tuin
of de kat die de kolder in z'n kop krijgt**

**zoals brede rivieren
met een kleine bron
verscholen in het woud**

**zoals een vuurzee
met dezelfde lucifer
die de sigaret aansteekt**

**zoals liefde met een blik
een aanraking iets dat je opvalt in een
stem**

**jezelf een vraag stellen
daarmee begint verzet**

en dan die vraag aan een ander stellen.

*Remco Campert
In: **Betere tijden** (Amsterdam, 1970).*

Vrijheid als opgave

Natuurlijk houd ik het niet bij. Maar vrijheid zou wel eens het meest voorkomende woord in titels van de publiksboeken in mijn vakgebied (filosofie) kunnen zijn. Dat vakgebied moet dus wel iets te melden hebben over het feest van 5 mei, wanneer we de vrijheid vieren. In de derde week van april heb ik over vrijheid twee prominente denkers mogen interviewen, die in Nijmegen langskwamen om hun boek toe te lichten.

Ilja Leonard Pfeiffer schreef een magistrale roman over de Griekse dandy-politicus Alcibiades, waarin het leitmotief is: de Griekse democratie heeft zichzelf om zeep geholpen. Het volk ging verkeerd met zijn vrijheid om. Het is gevoelig voor extremen, en demagogen zetten aan tot evident verkeerde beslissingen. Het volk heeft behoefte aan zekerheid, waardoor het in spannende tijden zijn eigen dictator kiest. Zo verspeelt het zijn vrijheid. Juist de historische vergelijking maakt duidelijk hoe fundamenteel het probleem is, vertelde Pfeiffer tijdens het gesprek.

Na zijn roman schreef Pfeiffer 50 columns voor de Belgische krant De Morgen, die hij bundelde onder de titel Absolute Democratie. Hij omschrijft zichzelf in het boek als 'katholieke atheïst', en fileert met zijn 'extreemlinkse inborst' onzinnigheden van het kabinet Schoof, de nieuwe president van de VS, en diens Russische, Hongaarse en Israelische equivalenten. Heel mooi is Pfeiffer's onderscheid tussen verschillende vormen van vrijheid. Naast de vrijheid van ondernemers om geld te verdienen is er de individuele vrijheid van burgers om te denken en te doen wat ze willen. Die twee vrijheden gaan niet altijd samen. Het grote winststreven van de kapitalisten gaat ten koste van individuele vrijheden. Dus moeten we de vrije markt aan banden leggen om vrijheid voor burgers te garanderen.

Op de vraag of we bij de pakken moeten neerzitten, reageerde Pfeiffer fel: natuurlijk niet. Hij beschrijft hoe slecht het er voorstaat om mensen tot handelen aan te zetten. Juist als we weten hoe erg het is mogen we niet onverschillig zijn.

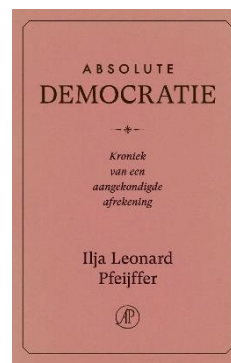
De Vlaamse filosofe Alicja Gescinska pleit op geheel andere manier tegen overschilligheid, om de vrijheid te beschermen. Ze schreef een boek over tien vrouwen die in de 20e eeuw moesten overleven of vluchten voor totalitaire dictaturen. Het boek Vrouwen in duistere tijden is bekroond met de Socratesbeker, de prijs voor het 'meest urgente, oorspronkelijke en prikkelende

Nederlandstalige filosofieboek'. Mijn suggestie dat de werktitel van het boek 'Vrijheid' is, beantwoordde ze met een volmondig ja. Deze vrouwen streden voor vrijheid, en bleven vrij in hun hoofd, wat er ook in de buitenwereld gebeurde.

Het boek, en het gesprek erover, verdiepte mijn vrijheidsbegrip. Voor veel mensen is vrijheid dat je geen strobreed in de weg wordt gelegd, zodat je kunt doen wat je wilt. Provocerend schrijft Gescinska dat in die opvatting de rolstoelgebruiker vrij is om door de deur te lopen en de analfabeet vrij is om te lezen – niemand weerhoudt ze ervan. Het is duidelijk: een rijkere vrijheid betekent dat mensen middelen hebben om te doen wat ze willen. Echte vrijheid vereist dat je capaciteiten worden ontwikkeld en dat je een materiële basis hebt. Daarnaast beschrijft Gescinska wat ik zou willen noemen 'innerlijke vrijheid'. In haar portretten van Etty Hillesum, Simone Weil, Barbara Skarga en anderen beschrijft ze hoe de krachtige vrouwen in de barre omstandigheden geestelijk niet knakten.

De sleutel ligt dus bij menselijke (on)verschilligheid. Slechte mensen kunnen hun gang gaan wanneer de omgeving passief is. Het is niet nodig dat we allemaal perfect zijn, maar het is wel nodig in actie te komen als we dingen mis zien gaan. Altijd geldt de spreuk van Voltaire dat een mens schuldig is aan het goede dat hij niet heeft gedaan.

Marcel Becker

Ilja Leonard Pfeiffer, Absolute Democratie. Kroniek van een aangekondigde afrekening. Amsterdam, Arbeiderspers 2026.

Alicja Gescinska, Vrouwen in duistere tijden. Tien denkers van blijvende betekenis. Amsterdam: De Bezige Bij, 2026.

Het interview van 17 april is na te zien op de website van Radboud Reflects, onder 'Terugblik'.

Week van de Nederlandse Missionaris

Pinksteractie 16 tot en met 25 mei 2026

Motto: Ieder Mens Telt Mee

De Week van de Nederlandse Missionaris (WNM) is een landelijke actie, waarin de bisschoppen het werk van de Nederlandse missionarissen onder de aandacht brengen. Wereldwijd zetten missionarissen en missionair werkers zich in voor een betere wereld in hun strijd tegen onrecht en armoede. De Week van de Nederlandse Missionaris zorgt voor extra financiële steun tijdens de Pinksteractie.

De werkgroep diaconie heeft er dit jaar voor gekozen om het werk van de Nijmeegse arts Tamar Goossens in Oeganda te ondersteunen. Onze koffiegroep schenkt al enkele jaren een deel van het koffiegeld aan Tamar. Haar toewijding aan Oeganda begon al op 18-jarige leeftijd, toen ze voor het eerst kennismakte met het land en diep geraakt werd door de veerkracht van de bevolking. Na het afronden van haar studie geneeskunde koos ze ervoor om zich definitief te vestigen in Mukono, Oeganda.

Sinds 2015 is ze actief als arts in de kliniek van Noah's Ark, een opvanghuis dat meer dan 190 verwaarloosde, achtergelaten en mishandelde kinderen een veilig thuis biedt. Hier zet zij zich in voor hoogwaardige en betaalbare gezondheidszorg. Haar activiteiten gaan echter verder dan de muren van de kliniek. Wekelijks trekt ze met haar multidisciplinaire team en haar mobiele kliniek naar afgelegen dorpen om mensen te bezoeken die het meest kwetsbaar zijn, en vaak verstoken blijven van essentiële zorg. Een belangrijk onderdeel van deze zorg is de aandacht voor ondervoeding. Elders in dit parochieblad vertelt Tamar daar zelf meer over.

Naast haar medische expertise is Tamar een inspiratiebron voor meisjes en vrouwen in Oeganda. Ze doorbreekt als vrouwelijke arts traditionele barrières en is een rolmodel. Ze laat zien dat vrouwen in staat zijn daadwerkelijk impact te hebben op hun gemeenschap.

Tamar woont met haar man Daniel Waiswa en hun drie kinderen in Oeganda. Haar werk wordt moreel en financieel ondersteund door The Rob Foundation. Deze stichting is vernoemd naar haar, veel te vroeg overleden, vader die het werk van zijn dochter een warm hart toedroeg. The Rob Foundation zorgt ervoor dat alle donaties voor Tamars werk ook daadwerkelijk en rechtstreeks bij haar terechtkomen. De missie van de The Rob Foundation is, dat elke kind recht heeft op een sterk begin en een gezonde toekomst, vertaald in het motto van de pinksteractie: Ieder mens telt mee.

Momenteel is Tamar in Nederland. Op uitnodiging van de werkgroep diaconie zal zij tijdens de viering van donderdag 14 mei (Hemelvaart) komen vertellen over haar werk.

Natuurlijk hoopt de werkgroep dat u op deze Hemelvaartsdag of op zondag 17 mei royaal zult geven in de collectemandjes. Op beide dagen is de collecte bestemd voor de Rob Foundation. Bij dit artikel treft u ook een QR-code aan, waarmee u een bijdrage kunt overmaken.

Het is ook mogelijk een bijdrage te geven op rekeningnummer NL48 RABO 0155661299 t.n.v The Rob Foundation te Bathmen.

Namens Tamar Goossens en de Rob Foundation hartelijk dank voor uw steun.

Anton van der Meer, kerngroep diaconie

The Rob Foundation: Sterke moeders, sterke kinderen

Ondervoeding van baby's en jonge kinderen is in Oeganda een groot probleem. Al jaren zetten we ons in om dit probleem op te lossen. Borstvoeding lijkt zo vanzelfsprekend. Het is tenslotte een natuurlijk proces. Toch zien we in ons werk in Oeganda elke dag dat het lang niet zo vanzelfsprekend is.

Veel moeders die wij ontmoeten willen niets liever dan hun baby goed voeden. Maar hun omstandigheden werken niet mee. Moeders van prematuren, van tweelingen of van baby's met Downsyndroom. Moeders die zelf te weinig eten hebben. Moeders die uitgeput zijn, onzeker, en niemand hebben die hen uitlegt dat het begin moeilijk is.

Als een moeder niet genoeg eet, maakt haar lichaam minder melk aan. En als borstvoeding niet lukt, zijn de alternatieven vaak verre van ideaal. Kunstvoeding is duur en koeienmelk vaak ook. Gezinnen grijpen dan al snel naar wat wél beschikbaar is: thee of warm water met een

beetje suiker. Het vult de maag, maar voedt niet. Baby's worden kwetsbaar en lopen een groter risico op ziekte en ondervoeding.

Daarom richt The Rob Foundation zich niet alleen op het kind, maar juist ook op de moeder. Met begeleiding, uitleg en iets heel praktisch: extra voedzame pap. Die kleine ondersteuning maakt een wereld van verschil. Een moeder die beter eet, kan beter voeden. Haar melkproductie neemt toe, haar zelfvertrouwen groeit en haar baby krijgt precies wat hij of zij nodig heeft.

De moeder van Sarah is een mooi voorbeeld. Haar baby werd geboren na 31 weken zwangerschap en leek goed te drinken, maar sabbelde vooral. Sarah plaste nauwelijks, sliep veel, en tien dagen na de geboorte woog ze veel te weinig. Met uitleg over kolven en een sonde voor de voeding begon Sarah langzaam sterker te worden. Binnen enkele dagen werd ze al alerter, dronk voorzichtig aan de borst en begon te groeien. Nu weegt ze bijna vijf kilo, is een blakende gezonde baby, en haar moeder straalt van trots: eindelijk draagt zij zelf de zorg voor haar kind.

Borstvoeding is niet alleen de beste voeding voor een baby, het is ook de veiligste en goedkoopste optie. Geen flessen, geen schoon water, geen extra kosten. Alleen nabijheid, bescherming en liefde. Maar het werkt pas echt als een moeder niet alleen staat en moeders en kinderen gedurende langere tijd begeleid worden.

Ondervoeding vraagt om meer dan een eenmalig consult. Het is een traject van uitleg en begeleiding: samen kijken naar voeding, hygiëne en gewoontes thuis. Kinderen krijgen therapeutische voeding om weer aan te sterken, terwijl ouders leren hoe zij ondervoeding in de toekomst kunnen voorkomen.

De mobiele kliniek

Sinds we beschikken over een mobiele kliniek kunnen we moeders en kinderen in hun eigen dorpen bezoeken en kan de behandeling van ondervoeding dicht bij huis plaatsvinden. Dankzij deze aanpak is het aantal kinderen dat bereikt wordt én de behandeling afmaakt verdrievoudigd. Bovendien komen ondervoede kinderen nu eerder in beeld en lopen dan ook minder risico op complicaties. We beginnen zo'n bezoek met voorlichting over verschillende onderwerpen, zoals gezonde voeding en het belang van hygiëne.

Daarnaast screenen we alle kinderen op ondervoeding door gewicht en lengte te meten. Volwassenen krijgen de kans om hun bloeddruk of suikerlevels te laten meten. Ook voorziet de mobiele kliniek in andere behoeften, zoals voorlichting op het gebied van anticonceptie en het testen op malaria. Onze missie is dat een gezonde start voor een kind begint bij een moeder die gezien en gesteund wordt.

Tamar Goossens

Opbrengst project Vastenactie 2026

Het motto van de Vastenactie 2026 was: "En hij zei: Geven jullie hen maar te eten". Dat zegt in Bolivia de bisschop Eugenio Coter tegen zijn team en parochianen, en hij doelt op een bezoek aan de gevangenen. Eten, een luisterend oor, juridische hulp, de gevangenen hebben dit nodig. De inspiratie van de bisschop is als de brood-vermenigvuldiging: met weinig is er toch genoeg (Lucas 9, 13). En zij is als de werken van barmhartigheid, die altijd toewerken naar een liefdevolle samenleving. De opbrengst van de collecte was 328,70 euro, een prima resultaat.

Namens de werkgroep diaconie, Anton van der Meer

Inzameling voor de Oekraïne

Het blijft nog steeds nodig om vluchtelingen die hals over kop weggegaan zijn naar een veilig oord een steun in de rug te bieden. In Oekraïne zorgt de organisatie NEEKA voor hulpgoederen aan deze mensen, zodat ze een nieuw bestaan kunnen beginnen. Twee keer per jaar vragen we hiervoor aandacht, en ook dit jaar hebben de Effata parochianen meegeholpen met een mooi resultaat. Van alle kanten kwamen spullen binnen: dekens, dekbedden, luiers, incontinentiemateriaal, houdbare levensmiddelen, blikken soep, rijst en pasta, babyvoeding, tandenborstels, zeep, enzovoort. Dit jaar zijn 300 grote pakketten met levensmiddelen opgehaald en onderweg naar de regio Dnipro in Oekraïne.

Als individu kun je weinig doen, maar samen behalen we een mooi resultaat. Namens Oekraïne bedankt.

Werkgroep diaconie Effata

Duurzaamheid

Dan wordt het nu toch echt voorjaar. Je ziet mensen in de tuin werken, blad opruimen en nieuwe jonge plantjes potten. Het jonge groen en de bloesempracht verwelkomen je als je wandelt. Dit lijkt ook een weerslag te hebben op het gemoed van velen. Letterlijk wordt alles zonniger ingezien, terwijl de wereldpolitiek daar niet echt aanleiding toe geeft - tenminste niet op het moment waarop ik aan dit artikeltje werk.

Tijdens de Pinksterviering worden we gevraagd erop uit te trekken, de wereld in te gaan om de blijde boodschap te verkondigen. Hoe doe je dat dan? Je hoeft er niet ver voor te gaan. Bezoek eens een voedselbos of pluktuin in de buurt, en deel met andere bezoekers de verwondering over het groeien en bloeien in zo'n tuin. Verwonder je over de passie die vrijwilligers laten zien om een pluktuin op 'orde te houden'. Zo is op de hoek van de Beukstraat en de Hengstdalseweg in april een buurttuin verzezen. Deze is aangeplant en wordt verzorgd door mensen die elkaar daar ook ontmoeten. Vele jonge gezinnen heb ik aan het werk gezien, en wellicht ondervinden ze door het sociale praatje steun bij 'opvoedprobleempjes'. Op meer plekken in Nijmegen-Oost vind je tuinen die door buurtbewoners onderhouden worden: bij de

Vogelkersstraat, op het Limosterrein, en ook bij onze buurlocatie de Antonius van Paduakerk. Ga eens een kijkje nemen.

Naast deze 'amateurtuinen' bestaan er 'professionele' tuinen of voedselbossen. In het buitengebied van Nijmegen-noord vind je 'De Waalgaard'. (www.waalgaard.nl)

De Waalgaard is sinds 2020 een voedselbos in aanleg. Waar eerst alleen nog perenbomen stonden, groeit nu een steeds grotere verscheidenheid aan soorten. Vanwaar deze transitie? En wat is een voedselbos eigenlijk?

Voedselbosbouw is een duurzame landbouwmethode, waarbij de diversiteit en structuur van een bosrand worden nagebootst op landbouwgrond. Een voedselbos lijkt op ieder ander bos, met als uitzondering dat er voornamelijk eetbare soorten in staan. Een goed ontworpen voedselbos heeft geen mest nodig en

ook geen irrigatie. Een netwerk van schimmels, micro-organismen, wortels en organisch materiaal zorgt er bovendien voor dat water wordt vastgehouden en dat een gesloten kringloop van voedingsstoffen ontstaat. Zonder dat de mens eraan te pas komt blijft de grond vruchtbaar en houdt het bos zichzelf in stand.

Het concept van een voedselbos is in Europa relatief nieuw en lijkt op het al langer bekende agro forestry, waarbij akkers of weiden worden afgewisseld met eetbare bomenrijen en hagen. In de regenwouden van Zuid-Amerika zijn bewijzen gevonden dat al duizenden jaren geleden de inheemse stammen delen beheerden als een voedselbos. Een voedselbos gaat een stapje verder dan agro-forestry, en bevat maar liefst zeven tot negen vegetatielagen met eetbare gewassen. Bekijk de site voor meer inspiratie en tips.

Iets verder weg ligt in Groesbeek het 'Ketelbroek', onderdeel van het Netwerk Voedselbosbouw (<https://netwerkvoedselbosbouw.nl/>). Dit voedselbos is gegroeid tot Nederland's meest bekende voedselbos. De soorten die er staan zijn

bijna ontelbaar, zo'n 400 in totaal, waarvan de meeste eetbaar. Inmiddels is voedselbos Ketelbroek een plek met extreem hoge biodiversiteit; er zijn zelfs dassen, wezels en vuurvliegjes gesignaleerd.

Ik hoop dat er ook voldoende bestuivers aanwezig zullen zijn. Bij deze aandacht voor de Wereld Bijendag (www.bijenstichting.nl), die door De Verenigde Naties voor 20 mei is uitgeroepen (World Bee Day). Hiermee wil zij de

bewustwording vergroten van het belang van bijen en andere bestuivers voor onze ecosystemen, voedselzekerheid en biodiversiteit, hun bijdrage aan duurzame ontwikkelingen, en de bedreigingen waarmee

zij worden geconfronteerd.

Een mooie groene oogst!

Joyce Nissen

Effatussentijds

Muzikaal duo

We mogen ons gelukkig prijzen met het feit dat we binnen Effata alle vieringen muzikaal kunnen opluisteren, soms zelfs door twee musici: Marcel Becker aan de piano en zijn vrouw Marieke Hartgerink op fagot.

In het honderdste levensjaar

Enige weken geleden is onze parochiaan Jacques Schellens 99 jaar geworden. Zelf zegt hij trots dat hij nu in zijn honderdste levensjaar is. Jacques is erg vitaal, en enkele jaren geleden verhuisd naar Aqua Viva in Brakkenstein.

Met zekere regelmaat bezoekt hij de vieringen binnen Effata, luistert hij kritisch naar de overwegingen en geniet van de koffiegesprekken. Wij wensen Jacques een gezond en gelukkig nieuw levensjaar toe. Op naar de 100.

Verspreiding parochieblad

Als de drukker de dozen met parochie-bladen bij haar thuis heeft afgeleverd, kan Elly Voss weer aan de slag. Op de foto brengt ze de bladen naar het parochiecentrum. Met haar zus Anneke maakt ze daar de stapels klaar voor de verspreiding. Hulde aan deze dames, en uiteraard ook aan alle trouwe bezorgers.

Wens

De redactie van het Effatablad wenst u inspirerende en mooie Pinksterdagen.

Kopten

Op de voorkant van dit parochieblad treft u een andere icoon aan dan gebruikelijk. Over het algemeen bent u eraan gewend met Kerstmis en Pasen een Griekse (Byzantijnse) of Russische icoon aan te treffen. De icoon die op de voorkant staat is een koptische icoon, waarover later meer. Ik wil eerst ingaan op wie of wat kopten zijn.

Kopten zijn de inheemse christenen van Egypte, die een van de oudste christelijke gemeenschappen ter wereld vormen (sinds de 1e eeuw). Het aantal kopten wordt momenteel geschat op zo'n 7 tot 11 miljoen, waarmee ze de grootste christelijke minderheid in het Midden-Oosten vormen. Hoewel officiële cijfers vaak lager liggen (rond 8 procent), schatten onafhankelijke bronnen en de Kerk zelf dat ze zo'n 10 tot 15 procent van de Egyptische bevolking uitmaken. De Koptisch-Orthodoxe Kerk is de grootste christelijke gemeenschap, maar daarnaast bestaat de kleinere Koptisch-Katholieke Kerk, die geünieerd is aan de Rooms-Katholieke Kerk. Het merendeel van de kopten woont in Caïro, de Nijldelta en in Opper-Egypte (het zuiden), maar ook elders in de wereld (in Nederland wonen zo'n 10.000 kopten!).

Koptische martelaren 2015

Ondanks dat ze een grote minderheid zijn, voelen veel kopten zich al decennia tweederangsburgers in het overwegend soennitische Egypte. Zij worden dan ook vaak geconfronteerd met discriminatie. In februari 2015 werden 21 Koptische Egyptische arbeiders (één arbeider uit Ghana) in Libië op een strand vanwege hun geloof door IS onthoofd (IS pleegde in Egypte regelmatig aanslagen op de kopten). Zij zijn door de Koptisch-Orthodoxe Kerk heilig verklaard. Paus Franciscus voegde hen in 2023 toe aan het katholieke martyrologium.

'Kopt' is een Arabische verbastering, afgeleid van het Griekse woord Aigyptos (Egypte). Het verwijst naar de oorspronkelijke, niet-Arabische bevolking van Egypte die christelijk bleef na de islamitische verovering in de 7e eeuw. De Arabieren gebruikten dit woord echter ook voor alle niet-moslims in Egypte, waardoor het de Egyptische joden eveneens insloot. De kopten gebruiken een eigen liturgische kalender, die gebaseerd is op de faraonische kalender, de zgn. zonnekalender.

Het christendom deed al vroeg zijn intrede in Alexandrië. Voor de kopten is de 'Vlucht van de Heilige Familie naar Egypte' van groot belang, en volgens hen is de Heilige Familie met de vroedvrouw Salome drieënhalve jaar in Egypte geweest. Volgens Lucas waren er Egyptenaren aanwezig bij Pinksteren, en vestigden zij in het jaar 33, toen ze terug waren in Egypte, christelijke gemeenschappen. Volgens de overlevering gebeurde de kerstening door de evangelist Marcus in opdracht van de apostel Petrus. Marcus vestigde de 'zetel van Alexandria', en werd er 8 mei 68 martelaar. Met een touw om zijn nek werd hij door de straten gesleept tot hij overleed. De patriarchen van Alexandrië beschouwen zich dan ook de opvolgers van Marcus, die volgens hen de eerste bisschop was.

De vlucht naar Egypte

Qua kerkelijke structuur lijken de kopten op de Rooms-Katholieken. Aan het hoofd van de Kerk staat een paus (Tawadros II (ook gespeld als Theodorus II)). De volledige titel is: Paus van Alexandrië en Patriarch van de zetel van Sint Marcus. Hij is de 118e paus in deze traditie.

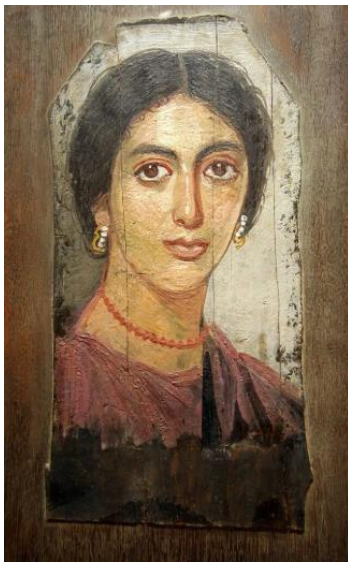

Paus Tawadros II

Koptische kunst

Koptische kunst is de christelijke kunst van het Byzantijns-Grieks-Romeinse Egypte en van de koptisch-christelijke kerken. Koptische kunst staat vooral bekend om zijn muurschilderingen, textiel, verluchte manuscripten en metaalwerk, waarvan veel bewaard is gebleven in kloosters en kerken. De kunstwerken omvatten tunieken en grafstenen, evenals portretten van heiligen. Zij zijn vaak functioneel, aangezien er weinig onderscheid werd gemaakt tussen kunstzinnigheid en vakmanschap.

Koptische iconen

Fayumportret

staan meestal in gebedshouding, en de hoofden worden dikwijls voorzien van een stralenkrans. De vriendelijkheid die koptische iconen uitstralen wordt versterkt door het gebruik van felle kleuren en contrasten.

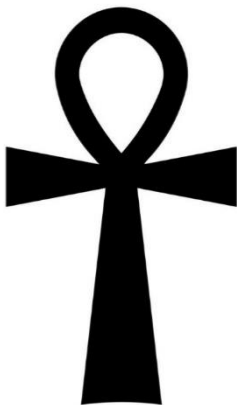
Koptische iconen vinden hun oorsprong in de Grieks-Romeinse kunst van de late oudheid in Egypte, zoals blijkt uit de mummieportretten van Fayum. De eerste koptische iconen werden zoals de Egyptische portretten uit de 2e eeuw volgens encaustische techniek geschilderd: de afbeeldingen werden op een houten drager met gesmolten was, vermengd met kleurstoffen, ingebrand.

De bekendste icoon is die van de abt Menas van het St. Apolloklooster in Bawit, op wiens schouder Christus, die naast hem staat, zijn hand legt. Deze icoon wordt 'de icoon van de vriendschap' genoemd.

Karakteristiek voor de koptische iconen is de representatie van het blijde leven, de grote hoofden die spiritualiteit uitstralen, en grote ogen, ook gebruikelijk in de Egyptische kunst. Heiligen

Abt Menas en Christus (Vriendschapsicoon)

Koptisch kruis

Omdat de Kerk van Alexandrië de eerste Kerk in Afrika was, verspreidde de invloed van de Koptische kunst zich naar Soedan en Ethiopië. Sommige varianten van het koptische kruis (*Ankh*) staan bekend als het Ethiopisch kruis, en veel kerken in Ethiopië vertonen de invloed van de koptische kunst. De *Ankh* symboliseert de eenwording van tegenstellingen (zoals man/vrouw, aarde/hemel) en de levensadem of goddelijke vonk. Naast de historische religieuze context wordt de *Ankh* tegenwoordig veel gedragen als amulet voor voorspoed en bescherming.

Willem Pelser

Iconenzegening

Het seizoen loopt ten einde. Nog twee keer (op het moment van dit schrijven) komt de Werkgroep Iconen Schilderen 'rond de keukentafel' bij elkaar, en dan is het werkseizoen weer voorbij. Al sinds 2009 bestaat die werkgroep. Zij is begonnen in de Dagkapel, en via via terechtgekomen in de keuken naast de Dagkapel, waar de mensen de ruimte hebben en licht genoeg. Er is een hele kast gereserveerd, en daarin staan onder andere de vele pigmenten die de iconenschilder nodig heeft. Ondertussen is ook een hele bibliotheek met prachtige boeken tot stand gekomen, waar we onze inspiratie en voorbeelden uit halen.

Maar nu zijn we bijna aan het eind van het werkjaar. Op donderdagmiddag 21 mei om 14.00 uur sluiten we dit af met de jaarlijkse iconenzegening in de Dagkapel.

We zegenen de iconen die afgelopen seizoen tot stand zijn gekomen met wierook en water, zodat het geen beschilderde plankjes meer zijn, maar afbeeldingen van Christus, Maria, een heilige of een episode uit de Bijbel, die ons een venster gunnen op de hemel. We staan stil bij de icoon, en verwijlen een poosje bij degene die erop staat afgebeeld. U bent allen van harte welkom deze iconenzegening mee te maken.

Er wordt in de werkgroep over gesproken een keer naar het Iconenmuseum in Kampen te gaan. Aangezien de Werkgroep Kunst en Religie binnenkort een uitstapje heeft georganiseerd naar museum Krona in Uden over de pelgrimstocht naar Santiago de Compostella, lijkt het ons niet zinvol dit zo vlak bij elkaar te zetten. Het zal dus waarschijnlijk ergens in het najaar zijn. We komen daar nog op terug, want iedere parochiaan wordt uitgenodigd óók dat museum te bezoeken. U hoort van ons!

Namens de Werkgroep Iconen Schilderen, Willem Pelser

Belangrijke vooraankondiging

We hebben nieuws! Heel leuk nieuws zelfs: kunsthistorisch nieuws!

Jaarlijks is het tweede weekend van september Open Monumentdag (OM dag). Dat weet u al. Dit jaar heeft de OM dag als jubileumthema: veerkrachtig erfgoed. Welnu, dat thema past ons als een jas.

De beschadigde Broederkerk in februari 1951, kort voor de sloop

Ooit stond in de Broerstraat de Broederkerk. Die werd gebombardeerd in februari 1944. De parochie die er toen kerkte heeft veerkracht getoond en bestaat tot op de dag van vandaag voort in onze Dominicuskerk. Dat we daar een Effata-sausje overheen hebben gegoten is alleen maar een bewijs van meer veerkracht.

Waar zit nu het leuke nieuws? In het erfgoed! Heel erg lang hebben planken gelegen op de zoldervloer van de pastorie. Toen die vloer geïsoleerd werd, is de ontdekking gedaan dat ze bijzonder waren: ze waren beschilderd. Het bleken planken te zijn met de kruiswegstaties uit de oude Broerkerk. Ze zijn van de zolder 'gered', opgeslagen en gefotografeerd. Afgelopen jaar, net te laat voor Monumentendag, hebben we die foto's teruggevonden en ermee gepuzzeld. Het bleek

dat we meerdere van die oude staties vrijwel geheel kunnen reconstrueren. Dit jaar komen ze 'naar het licht'.

Inmiddels is met hulp van deskundigen onderzoek gaande, en de eerste resultaten beloven veel moois. Het is werk uit 1881, uit de ateliers van Cuypers Stolzenberg in Roermond. Een soort multinational in kerkelijke kunst *avant la lettre*... Ze zijn in ongeveer 1881 in de Broerkerk gekomen, min of meer tegelijk met ons Rozenkransaltaar, dat van hetzelfde atelier in Roermond stamt.

Pak nu even uw agenda erbij, want op *vrijdagavond 11 september* zal in de kerk, waarschijnlijk 's avonds, een lezing zijn over de kruiswegstaties ($\pm 2 \times 6$ meter) van de kunstenaar A.F. Martin, die werkzaam was bij Cuypers Stolzenberg. Nadere informatie volgt! Heel het weekend van 11, 12 en 13 september zullen de staties op een of andere manier te bewonderen zijn.

Oproep: wie beschikking heeft over informatie, ervaring of foto's van de oude Broerkerk met betrekking tot de staties, mag zich met aanvullende informatie en kennis melden.

Joyce – Dirk Jan – Anton – Ger en René

Je bent deel van het geheel

Op zaterdag 9 mei wordt de tentoonstelling 'Je bent deel van het geheel' om 14.00 uur door Arjan Broers geopend met een korte inleiding (Dagkapel). Daarna kunt u de expositie in het noordertransept van onze kerk bekijken. Ook dit jaar zijn er verrassende bijdragen geleverd. De verhaaltjes bij de tentoongestelde objecten vormen een mooie aanvulling. We hopen vele Effataleden te begroeten bij de opening en/of tijdens de openingstijden.

Zaterdag 9 mei 14.00 uur-16.30 uur;

Zondag 10 mei, na de viering van 10.30 uur-15.30 uur;

Donderdag 14 mei (Hemelvaartsdag), na de viering van 10.30 uur-14.00 uur.

Iedereen is van harte welkom!

Joyce Nissen

Kort Allerlei

De dagkapel als stembureau

Op 18 maart vonden de verkiezingen plaats voor de gemeenteraad. De dagkapel van onze kerk was ingericht als stembureau en trok 1596 stemmers.

Paasvieringen

Veel parochianen hebben zich ingezet voor de paasvieringen en de Goede Week. Hartelijk dank aan allen die voor of achter de schermen een bijdrage geleverd hebben.

De Paaswake voor de kinderen telde 17 bezoekers, de grote Paaswake 52. Op Paasmorgen woonden 70 personen de viering bij in de dagkapel.

Dagbedevaart en driedaagse verzorgde bedevaart naar Beauraing

De verzorgde bedevaart van 20 t/m 22 juni 2026 wordt begeleid door een medisch team en brancardiers (allen vrijwilligers). Opstapplaats is de Basiliek in Oudenbosch. Men rijdt zonder tussenstop rechtstreeks naar Beauraing. Vervoer met rolstoelbus is beschikbaar. De reissom voor de 3-daagse reis, incl. busreis, verblijf en maaltijden is vanaf € 260,-

De dagbedevaart vertrekt zondagochtend 21 juni 2026 vroeg vanaf Roosendaal en Bergen op Zoom rechtstreeks naar Beauraing. De reissom voor volwassenen is € 45,- p.p. en voor jongeren t/m 18 jaar € 30,- p.p. Informatie en opgave bij Vereniging Nederlands Beauraing Comité 'Pro Maria': Maria Hagemeyer-De Wit 06-28713393.

Het volgende parochieblad

Het volgende nummer zal verschijnen rond 18 juli. Dit is het zomernummer, een nummer met beperkte inhoud.

Het heeft Zijne Majesteit behaagd.....

Nieuwe ridders in Effata

Vrijdagochtend 24 april om half 9 stond de Nijmeegse burgemeester Bruls, met in zijn kielzog 40 mensen, plots voor de deur van Paul de Kerf. Ja, Monica had dat keurig geregeld én voor Paul geheimgehouden. In de grote overvolle huiskamer prees de burgemeester de vele verdiensten die Paul voor de samenleving heeft. Een indrukwekkende veelzijdigheid: van een bestuursfunctie bij een stichting die gelden van een religieuze orde beheert tot het organiseren van trimhockey. In totaal ging het om 65 (laat dat even tot u doordringen) bestuursfuncties. Paul kreeg het lintje en Monica de gemeentelijke bloemen. Natuurlijk kwamen uitgebreid Paul zijn verdiensten binnen Dominicus en Effata aan bod: (vice-)voorzitter, secretaris, websitebeheerder, juridisch adviseur...

*Burgemeester Hubert Bruls
riddert Paul de Kerf*

Paul stond dit allemaal glunderend te incasseren. Je wordt niet elke dag tot ridder benoemd. Maar toch... het was niet de eerste keer. Paul is ook Ridder in de Orde van het Heilig Graf van Jeruzalem, een door de Paus erkende katholieke ridderorde, die zich inzet voor ondersteuning van christenen in het Heilig Land.

Toen René Klaassen op vrijdagochtend met een smoes uit huis werd gelokt, kreeg hij wel in de gaten dat iets bijzonders stond te gebeuren. Maar dat bij thuiskomst onder voortvarende leiding van Françoise het huis (oranje) was versierd en tientallen mensen (waaronder Paul de Kerf) klaarstonden, was wel heel veel van het goede. In die sfeer kwam burgemeester Joeri Minses van Gemeente Heumen René zijn verdiensten roemen. De aanvraag voor zijn lintje was door 19 mensen met brieven ondersteund, met als drijvende kracht ...Paul de Kerf. De speech van de burgemeester gaf een overzicht van meer dan 50 jaar inzet als vrijwilliger. René begon al als leider bij de scouting, waar hij oog had voor kinderen en jongeren uit minderbedeelde gezinnen.

De burgemeester benadrukte natuurlijk René's grote talent om met inspirerende verhalen kleine en grote kinderen te enthousiasmeren tot daden en denken. Met zijn verhalen verbindt hij mensen, altijd met een

positieve houding en lach op zijn gezicht. Die vriendelijkheid komt natuurlijk ook bij het optreden als Sinterklaas tot uiting. René is secretaris van het Nicolaasgilde (dat wist u vast nog niet) en heeft ook een taak bij het vastleggen van Sinterklaasdocumentatie.

De twee ridders samen

*Burgemeester Joeri Minse riddert
René Klaassen*

De burgemeester sprak nog maar eens uit wat wij allang weten: je doet nooit tevergeefs een beroep op René. Met zijn aimabele en flexibele houding heeft hij zijn zicht de laatste jaren verlegd van jeugd naar ouderen in de samenleving. In Effata begeleidt hij mensen door pastorale gesprekken en rouwverwerking, altijd met dezelfde levensblijde houding.

Marcel Becker, met dank aan Joyce Nissen

Lezing: De bijna-dood ervaring

Tijdens het overlijden hebben mensen soms bijzondere ervaringen. Op die momenten voelen ze dat hun ziel hun lichaam verlaat, en sommigen reizen zelfs door een donkere tunnel naar een stralend licht. In een hemelse omgeving ontmoeten ze religieuze figuren of overleden familieleden en vrienden. Bovendien voelen ze zich opgenomen in een sfeer van vrede en onvoorwaardelijke liefde.

Nadia Kroon, universitair promovenda in de theologie en parochiaan van de Dominicuskerk, doet onderzoek naar dit soort 'bijna-dood ervaringen'. Ze verkent met name het licht wat mensen zien. Veel mensen zeggen namelijk dat dat licht voor hen de aanwezigheid van God was, en sommigen zien zelfs een wezen van licht, waarin een deel van hen een engel of Jezus herkent. Nadia Kroon onderzoekt in haar werk duizenden van dit soort ervaringen en gaat na welke betekenis dit licht voor mensen heeft. Daar legt ze de lange geschiedenis van de christelijke theologie naast. Ze is namelijk benieuwd of deze ervaringen overeenkomen met of verschillen van wat de Bijbel en de theologie ons zegt. Kunnen beide bronnen misschien van elkaar leren? En kunnen wij als toehoorders erdoor verrijkt worden?

Tijdens deze lezing deelt Nadia Kroon haar zoektocht. Voor velen zal het, net als voor Nadia, een nieuwe kijk geven op de dood en de onvoorwaardelijke liefde van God die we als mens ontvangen en waarnaar we ooit weer terugkeren.

Datum: donderdag 7 mei 2026

Tijd: 19:30 uur tot 21:00 uur

Locatie: Dagkapel, Effata/Dominicuskerk (ingang Groenewoudseweg)

Graag aanmelden uiterlijk maandag 4 mei bij nadiakroon@hotmail.com

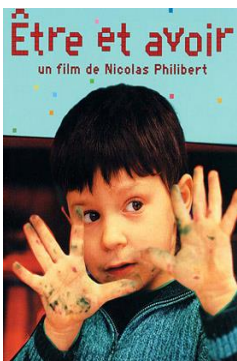
Film

*De film 'Être et Avoir had op zondag 11 januari vertoond moeten worden, maar ging vanwege het slechte winterse weer niet door. De werkgroep Bezielde film heeft besloten deze film alsnog te vertonen en wel op **zondag 3 mei**. Wees welkom!*

Être et Avoir

(Frankrijk 2002 Regie Nicolas Philibert 104 minuten)

Être et avoir is een documentaire over een Franse plattelandsschool, die in korte tijd de wereld veroverde. De documentaire won verschillende filmprijzen, en werd vooral geroemd om het authentieke, eenvoudige beeld dat het gaf van het Franse platteland.

Gedurende een heel schooljaar wordt een basisschooltje in de Auvergne (Saint-Étienne-sur-Usson) gevolgd. In de school van slechts een klas, met kinderen van de leeftijden 4 tot 11, heerst de orde van schoolmeester Georges Lopez. Het gevolgde schooljaar is tevens het laatste van Lopez, die daarna met pensioen zou gaan. Alle facetten van het lesgeven komen aan bod. De meester heeft aandacht voor iedere leerling, en de onderlinge relaties. Zo worden beginnende ruzies snel in de kiem gesmoord, en wordt een meisje dat achter dreigt te geraken extra aandacht gegeven. De meester blijkt een gave te bezitten de leerlingen op hun gemak te stellen, en geeft ze alle ruimte om ze te laten zijn wie ze zijn. Dat het lesgeven meer behelst dan alleen aandacht voor de vooruitgang in kennis en vaardigheden, blijkt als hij ook uitvoerig met ouders praat over bepaalde problemen van de kinderen. Ook de begeleiding naar een vervolgopleiding is persoonlijk.

De vele prachtige intermezzo's met beelden van het landschap van de Auvergne, versterken de rustige en bedaarde sfeer die de documentaire uitstraalt.

Datum: zondag 3 mei 2026

Tijd: 12.00 uur (om 12.00uur broodje/koffie en om 12.30 uur start film)

Locatie: DORE kerk, Professor Regoutstraat

Vrijwillige bijdrage (richtbedrag € 5,00)

Nieuws over het synodale proces!

Eerste rapporten studiegroepen gepubliceerd

Door paus Franciscus zijn een tiental studiegroepen ingesteld, die met specifieke onderwerpen aan de slag zijn gegaan. De afgelopen weken zijn de eerste rapporten van studiegroepen gepubliceerd:

- Studiegroep 2 over Het horen van de roep van de armen en de aarde
- Studiegroep 3 over De missie in een digitale omgeving
- Studiegroep 4 over De vorming van priesters
- Studiegroep 5 over De deelname van vrouwen aan het leven en het leiderschap van de kerk
- SECAM rapport van de commissie over De pastorale uitdagingen van polygamie

De rapporten van de studiegroepen zijn te vinden op de [website van het Synode Secretariaat](#). Er is een Engelse versie van de volledige rapporten en een samenvatting beschikbaar. Paus Leo XIV heeft opdracht gegeven tot de publicatie van deze eindverslagen om de vruchten van de bezinning en het onderscheidingsproces tijdens de synode met het hele volk van God te delen, in een geest van transparantie en verantwoordingsplicht.

Toelichting Synode Secretariaat

Het Synode Secretariaat heeft ook een toelichting gepubliceerd, waarin de achtergrond en het mandaat van de studiegroepen, de aard van de rapporten en de beoogde operationele follow-up worden toegelicht. In de nota wordt gesteld dat de eindrapporten het resultaat zijn van een gestructureerd proces, waarbij rekening is gehouden met uiteenlopende competenties en vakkennis, talrijke bijdragen en wetenschappelijk onderzoek zijn geanalyseerd, een dialoog is gevoerd met diverse kerkelijke instanties – van bisschoppenconferenties tot katholieke universiteiten – en bovenal ruimte is geboden aan bezinning en gebed. Ze moeten worden beschouwd als werkdocumenten.

Paus Leo XIV heeft bepaald dat de eindverslagen, zodra ze bij het Algemeen Secretariaat van de Synode worden ingediend, geleidelijk worden gepubliceerd, in een geest van transparantie. Om de naar voren gekomen inhoud te kunnen vertalen in concrete richtsnoeren, besluiten en processen, heeft de Heilige Vader de bevoegde dicasteries en

het Algemeen Secretariaat van de Synode verzocht om op basis van de eindverslagen uitvoerbare voorstellen op te stellen, waarbij ook verslag wordt gedaan van de gemaakte keuzes en van eventuele elementen die geen weerklank hebben gevonden. Deze gezamenlijke inspanning, zo vervolgt de nota van het Synode Secretariaat, zorgt voor samenhang met de synodale dynamiek en voor verankering in de missionaire visie van de Kerk. De aldus geformuleerde operationele voorstellen zullen worden voorgelegd aan de Heilige Vader, die ze zal beoordelen en eventueel goedkeuren.

Met de indiening van het eindrapport bij het Synode Secretariaat hebben de werkgroepen die dit rapport hebben opgesteld hun opdracht voltooid en worden zij derhalve als ontbonden beschouwd.

Bron: Vatican News, 25 maart 2026

Het voert te ver om in het PB alle rapporten te publiceren, maar voor de liefhebber zijn de rapporten en samenvattingen online te lezen. Het synodale proces in de R.K. Kerk gaat dus nog steeds verder. De bisschop van Roermond heeft zelfs de afgelopen weken alle priesters van zijn bisdom bij elkaar geroepen om via de weg van het synodale gesprek tot een beleid voor de toekomst te komen. Dit wordt voortgezet door synodale gesprekken met vrijwilligers van verschillende parochies. De mensen die deelnamen zijn enthousiast. Misschien is het een idee om binnen de Stefanusparochie via het synodale gesprek te komen tot een Stefanusbeleid voor de toekomst. Een hele uitdaging.

Joyce Nissen

FINAL REPORT

FOR A SYNODAL CHURCH
COMMUNION, PARTICIPATION, MISSION

WOMEN'S PARTICIPATION IN THE LIFE AND LEADERSHIP OF THE CHURCH

Kroniek

Overleden

Trees Philips

Op 9 maart 2026 overleed mevrouw Trees (Therese Gertrude Maria) Philips op de leeftijd van 95 jaar. In haar gedachtenisprentje lezen we dat ze een goede relatie had met mannen, maar dat ze nooit getrouwd is en kinderen heeft gekregen, wat ze erg jammer vond.

Trees woonde lang in Tilburg, maar kwam naar Nijmegen voor een plaats in Joachim & Anna, en later in de Vlinderhof van Nijeveld. Daar is zij als laatste van haar gezin en generatie overleden. Hans Hamers heeft haar voorzien van de ziekenzegen, en haar uitvaart heeft plaatsgevonden vanuit de dagkapel van onze kerk.

Trees is geboren en getogen in Nijmegen. Voor de ouderen onder ons moge duidelijk zijn dat Trees een zus was van Hanneke Aerden, die we ook heel goed gekend hebben. Ze woonde in haar jeugd nog in het vooroorlogse hart van Nijmegen. Trees heeft in Nijmegen ook gestudeerd: sociale- en ontwikkelingspsychologie. Met die opleiding werkte ze zowel voor de GGD Tilburg als in het Elizabethziekenhuis aldaar, tot aan haar pensioen in 1990. Daarna leidde ze een vol en gelukkig leven in een combinatie van gezonde lichaamsbeweging, kunst, cultuur en religie. En alles wat die voorliefdes onderling met elkaar verbindt.

Ze heeft heel lang zelfstandig geleefd. Toen dat niet langer meer mogelijk bleek, verhuisde ze naar Joachim & Anna in Nijmegen, waar ze beter bereikbaar was voor haar naaste familie. Tenslotte is ze verzorgd in de Vlinderhof van Nijeveld, vlakbij onze kerk. Dat is ook de dunne draad gebleken die haar aan onze kerk verbond.

Overleden

Lien Coerwinkel

Op 14 maart 2026 overleed Mevrouw Lien (Mechelina) Christina Petronella Coerwinkel-Lamers. Ze is 88 jaar oud geworden. Lien was een trouwe parochiaan. Ze heeft vanuit haar huiskamerraam vanaf 1975 de Dominicus als uitzicht gehad, en kerkte er al die tijd. We zagen haar de laatste tijd in onze

vieringen niet meer zo veel, maar de door haar samengestelde bloemversieringen, die de kerk en de dagkapel wekelijks sieren, des te meer.

Haar uitvaart heeft plaatsgevonden vanuit onze dagkapel op zaterdag 21 maart, en aansluitend hebben we haar begraven bij haar man Thijs op begraafplaats Rustoord aan de Postweg. Daarbij was een hoofdrol weggelegd voor takken van de magnolia uit haar eigen tuin.

In het werkend deel van haar leven is Lien onderwijzeres geweest in Huissen. Na haar huwelijk is ze vooral huismoeder geweest - zo ging dat in die dagen nu eenmaal. De kinderen hebben getuigd van een gelukkige en rijk gevulde jeugd, met allerlei verhalen over een stoere moeder die van alles ondernam, en daarbij was er een belangrijke rol voor de natuur. Alles wat gevierd kon worden werd ook gevierd, en muziek speelde een belangrijke rol. Het vroege overlijden van haar man in 1991 was het begin van een moeilijke periode in haar leven. Ze heeft hem tot aan het einde erg gemist.

De betrokkenheid van heel het gezin op de kerk was zeker in de jonge jaren van de kinderen groot. De familie woonde er bijna bovenop: in het hoekhuis aan de Groenewoudseweg bij de rotonde aan de Heyendaalseweg.

Onze bloemsiergroep zal haar in dankbaarheid gedenken, want we hebben jaarlijks in de kerk een adventskrans hangen, die door Lien werd 'opgebonden'; één van haar 'specialismen'.

UITNODIGING: 'Vrede: Van het hart naar de gemeenschap'

Dominicaanse Ontmoeting met broeder Augustinus Aerssens OP

Het thema van de Dominicaanse Ontmoetingen in 2026 is hoogst actueel: 'Hoop op vrede?!' Dominicaan Augustinus Aerssens zal tijdens de komende Dominicaanse Ontmoeting, op 6 mei, onze gesprekspartner zijn. Broeder Augustinus zal spreken over de betekenis van vrede binnen de dominicaanse traditie en in zijn eigen roeping. Hij sluit in zijn lezing aan bij het klassieke onderscheid van Thomas van Aquino tussen *concordia* als eensgezindheid en *pax* als geordende rust. Vrede is meer dan de afwezigheid van conflict: vrede heeft haar wortels in waarheid, gerechtigheid en liefde, en vraagt om eensgezindheid tussen mensen die samen het goede zoeken. Tegelijk veronderstelt zij een innerlijke ordening van verlangens en overtuigingen. Vrede raakt dus zowel het persoonlijke als het gemeenschappelijke leven. Augustinus verbindt deze theologische inzichten met zijn eigen ervaringen in kerk en samenleving. De dominicaanse visie op vrede is immers geen abstract ideaal, maar een concrete en geleefde geloofsweg.

Broeder Augustinus Aerssens (1995) is priester van de Surinaamse parochie in Rotterdam en studentenpastor. Hij bezocht afgelopen jaren verschillende (voormalige) oorlogsgebieden: Irak, Israël, Bosnië en Oeganda. In al deze landen maakte hij kennis met dominicanen, dominicanessen en anderen die werken aan vrede en de wederopbouw van hun land.

Na zijn lezing zal Augustinus over zijn inzichten en ervaringen met de aanwezigen in gesprek gaan. Daarna bidden we het avondgebed en is er een gezamenlijke maaltijd.

De Dominicaanse Ontmoeting met Augustinus Aerssens vindt plaats op woensdag 6 mei a.s. van half 4 tot half 7, in de Dominicuskerk in Nijmegen (ingang Groenewoudseweg).

De organisatie van deze bijeenkomst is in handen van 'Dominicanen024', een samenwerkingsverband van Nijmeegse dominicanen, dominicanessen en lekendominicanen.

Iedereen is op 6 mei van harte welkom! U kunt zich tot **uiterlijk 27 april** aanmelden door een e-mail te sturen naar dominicanen024@gmail.com. De entree bedraagt € 15,-, maar dit bedrag mag voor niemand een belemmering zijn om deel te nemen. Studenten betalen € 7,50. Na ontvangst van uw aanmelding ontvangt u informatie over de betaalwijze.

Voor meer vredesactiviteiten in Nijmegen, zie: www.museumparkorientalis.nl/peacewalk/

Activiteitenrooster

Datum en tijd	Activiteit	Locatie
Do 7 mei 14.00–16.30 u.	Iconen schilderen	Dagkapel ('rond de keukentafel') Effata/Dominicuskerk
Do 7 mei 19.30–21.00 u.	Lezing zuster Nadia Kroon	Dagkapel Effata/Dominicuskerk (ingang Groenewoudseweg)
Za 9 mei 12.00–16.00 u.	Expositie 'Jij bent deel van het geheel'	Noordvleugel Effata/Dominicuskerk
Za 9 mei 14.00–16.00 u.	Lezing over D.Bonhöffer	DoRe kerk, ingang Professor Regoutstraat
Zo 10 mei 12.00–16.00 u.	Expositie 'Jij bent deel van het geheel'	Noordvleugel Effata/Dominicuskerk
Di 12 mei 10.30–12.00 u.	Geloofsgesprekken	Huiskamer Effata parochiecentrum
Do 14 mei 10.30–14.00 u.	Expositie 'Jij bent deel van het geheel'	Noordvleugel Effata/Dominicuskerk
Za 16 mei 08.30 en 09.00 u.	Vertrekceremonie bij start Pelgrimsroute 'Wegen met Zegen'	Pelgrimskapel AVP kerk Groesbeekseweg 96 (ingang naast hoofdingang)
Di 19 mei 12.00–14.00 u.	Lunch met inspiratieThema: Spiritualiteit in Zuidelijk Afrika	DoRe kerk, ingang Professor Regoutstraat
Di 19 mei 14.00–16.00 u.	Inspirerende verhalen	Huiskamer Effata parochiecentrum
Wo 20 mei 19.00–21.00 u.	Leesgroep over het boek 'Dromen van een Nieuwe morgen' (Tomáš Halík)	Huiskamer Effata parochiecentrum
Do 21 mei 14.00 u.	Iconenzegening	Dagkapel Effata-/Dominicuskerk
Di 2 juni 15.30–17.00 u.	Dinsdag conferentie	Pastorie AVP kerk (Groesbeekseweg 95A)
Di 9 juni 10.30–12.00 u.	Geloofsgesprekken	Huiskamer Effata parochiecentrum
Di 9 juni 15.30–17.00 u.	Dinsdag conferentie	Pastorie AVP kerk (Groesbeekseweg 95A)
Di 16 juni 15.30–17.00 u.	Dinsdag conferentie	Pastorie AVP kerk (Groesbeekseweg 95A)
Za 20 juni 08.30 en 09.00 u.	Vertrekceremonie bij start Pelgrimsroute 'Wegen met Zegen'	Pelgrimskapel AVP kerk Groesbeekseweg 96 (ingang naast hoofdingang)
Di 23 juni 14.00–16.00 u.	Inspirerende verhalen	Huiskamer Effata Parochiecentrum
Di 23 juni 15.30–17.00 u.	Dinsdag conferentie	Pastorie AVP kerk (Groesbeekseweg 95A)
Za 18 juli 08.30 en 09.00 u.	Vertrekceremonie bij start Pelgrimsroute 'Wegen met Zegen'	Pelgrimskapel AVP kerk Groesbeekseweg 96 (ingang naast hoofdingang)

Deze uitgave is financieel mede mogelijk gemaakt door:

De Vinotheek www.vinotheek.nl
Gommers Nijmegen BV www.gommers.nl
Janssen Repro www.janssenrepro.nl
Reintjes Kaarsen www.reintjes.nl
De KerfAdvocatuur www.dekerfadvocatuur.nl

Bloemisterij Het Molentje www.bloemisterijhetmolentje.nl
Klopper & Kramer Uitvaartcentrum Oud-Mariënboom www.KK.nl
Hoveniersbedrijf Han Janssen v.o.f. www.hanjanssen.nl
Plus Walraven www.plus.nl

Effata Dominicuskerk

Prof. Molkenboerstraat 7
6524 RN Nijmegen
☎ 024-3 65 60 69
IBAN NL 29 ABNA 0436 6614 46
t.n.v. Effataparochie
✉ www.effataparochie.nl

Onderdeel van de Parochie Heilige Stefanus (PHS)
Berg en Dalseweg 40
6521 JJ Nijmegen
info@stefanus.nl
✉ www.stefanusparochie.nl

Het pastorale team van Effata-Dominicus bestaat uit:

Hans Hamers O.P. pastor

Werkdagen: ma, di, wo, do. (20 upw)

Aandachtsgebieden:

pastoraatsgroep en parochieberaad PHS, liturgie,
missionaire parochie, gemeenschapsofbouw, individueel
pastoraat,

Tel 06-19573987

✉ hhamers@stefanus.nl

René Klaassen

Werkdagen: ma, di, andere dagen op afspraak

Aandachtsgebieden:

pastoraatsgroep PHS, liturgie, catechese,
missionaire parochie, individueel pastoraat,
bloemsiergroep, koffieschenkgroep

Tel: 06-10510849

✉ klaassenfr@gmail.com

Redactie Effatablad

Marcel Becker (eindredactie)
Hans Hamers
Elly Heuvel-Versteegen (opmaak)
Anton van der Meer
Betty Smits-van Sonsbeek

Verspreiding parochieblad

Elly Voss ☎ 024-8480938
✉ eimvoss@hotmail.com

Kopij volgend nummer

Inleveren 6 juli 2026

Volgende aflevering

18 juli 2026

Oplage circa 600 exemplaren

Webmaster

Paul de Kerf
E-mailadres
✉ redactie@effataparochie.nl

Parochieadministratie

Prof. Molkenboerstraat 7
6524 RN Nijmegen
☎ 024-3656069
✉ post@effataparochie.nl

Secretariaat Open

dinsdag en woensdag
van 10.00 tot 12.30 uur

Voor spoedgevallen buiten deze uren

Rudie Luiken
06-21547952

Voor uitvaarten afspreken

06-48748727

Oproep

Wilt u informatie over verhuizing, geboorte, huwelijk en overlijden doorgeven aan het secretariaat van het parochiecentrum. Als ook verandering of wijziging van adres, telefoonnummer en e-mailadres:
post@effataparochie.nl

Ziek? Eenzaam?

Behoeft een gesprek?

Meld het bij het pastoraat of bij:
Josje Kruijzen 024-6842267

✉ Kruijzen-l@kpnplanet.nl

Thea Melis 024-3541164.

✉ thamelis75@gmail.com

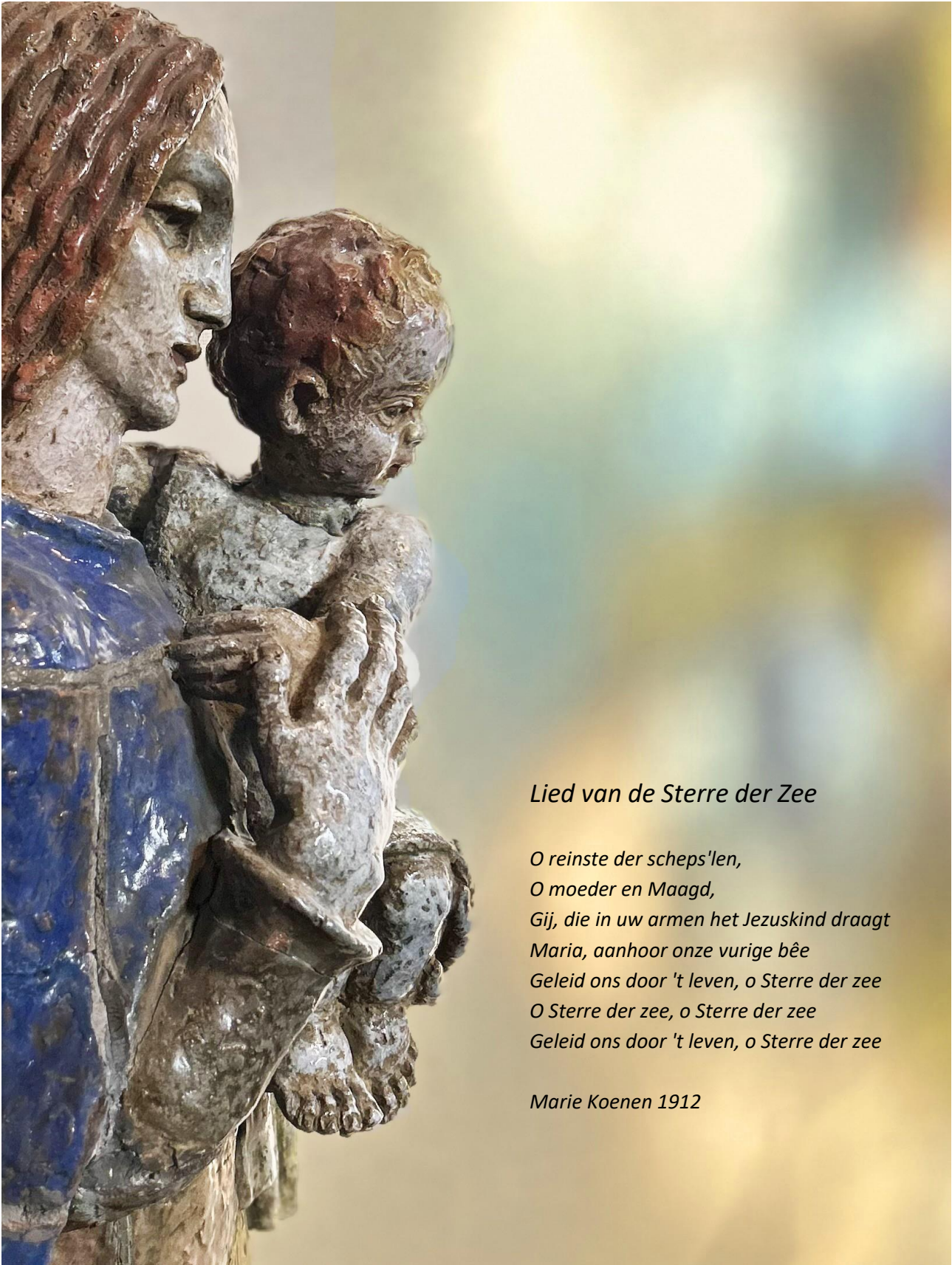
Aan de keukentafel

Iedere donderdagochtend kunt u voor een kopje koffie of thee tussen 10.00 – 12.00 uur terecht in:

“Aan de keukentafel”, een ruimte in de Dominicuskerk (ingang Groenewoudseweg).

Rooster van Vieringen

2026	THEMA EN VIERING	VOORGANGERS	MUZIEK
zondag 10 mei 10.30 uur	6e zondag van Pasen Agapèviering <i>Handelingen 8, 5-8, 14-17</i> <i>Johannes 14, 15-21</i>	Jan van der Wal Agaath Ulrich	Margriet Naber Samenzang o.l.v. Françoise Klaassen
donderdag 14 mei 10.30 uur	Hemelvaart Agapèviering <i>Handelingen 1, 1-11</i> <i>Matteus 28, 16-20</i>	René Klaassen Betty Smits van Sonsbeek Gast spreker: Tamar Goossens	Marcel Becker Schola o.l.v. Luc-Jan Laarhoven
zondag 17 mei 10.30 uur	7e zondag van Pasen Agapèviering <i>Handelingen 1, 12-14</i> <i>Johannes 17, 1-11a</i>	Zr. Nadia Kroon Marleen Verstappen	Muziek en samenzang o.l.v. Françoise Klaassen
zondag 24 mei 10.30 uur	Pinksteren Agapèviering <i>Handelingen 2, 1-11</i> <i>Johannes 20, 19-23</i>	Hans Hamers O.P. Simone van den Helm	Joseph Steenbrink Schola o.l.v. Françoise Klaassen
zondag 31 mei 10.30 uur	H. Drie-Eenheid Agapèviering <i>Exodus 34, 4b-6, 8-9</i> <i>Johannes 3, 16-18</i>	Ineke van Cuijk O.P. Koos Wilke	Marcel Becker Samenzang o.l.v. Annemiek van Nostrum
zondag 7 juni 10.30 uur	Sacramentsdag Eucharistieviering <i>Deuteronomium 8,2-3, 14b-16a</i> <i>Johannes 6,51-58</i>	Eduard Kimman S.J. Dineke Wilke	Muziek en Schola o.l.v. Luc-Jan Laarhoven
zondag 14 juni 10.30 uur	11e zondag door het jaar Agapèviering <i>Exodus 19, 2-6a</i> <i>Matteus 9, 36 - 10,8</i>	Hans Hamers O.P. Simone van den Helm	Joseph Steenbrink Samenzang o.l.v. Françoise Klaassen
zondag 21 juni 10.30 uur	12e zondag door het jaar Agapèviering <i>Jeremia 20. 10-13</i> <i>Matteus 10, 26-33</i>	Sanneke Brouwers Agaath Ulrich	Margriet Naber Schola o.l.v. Françoise Klaassen
zondag 28 juni 10.30 uur	13e zondag door het jaar Agapèviering <i>2Koningen 4, 8-11,14-16a</i> <i>Matteus 10, 37-42</i>	Hans Hamers O.P. Koos Wilke	Joseph Steenbrink Samenzang o.l.v. Annemiek van Nostrum
zondag 5 juli 10.30 uur	14e zondag door het jaar Eucharistieviering <i>Zacharias 9, 9-10</i> <i>Matteus 11, 25-30</i>	Eduard Kimman S.J. Pieter-Theo Zuurbier	Muziek en Schola o.l.v. Luc-Jan Laarhoven
zondag 12 juli 10.30 uur	15e zondag door het jaar Agapèviering <i>Jesaja 55, 10-11</i> <i>Matteus 13, 1-23</i>	René Klaassen Betty Smits van Sonsbeek	Joseph Steenbrink Samenzang o.l.v. Françoise Klaassen
zondag 19 juli 10.30 uur	16e zondfag door het jaar Agapèviering <i>Wijsheid 12,13,16-19</i> <i>Matteus 13, 24-43</i>	Hans Hamers O.P. Agaath Ulrich	Jan Wolsing Samenzang o.l.v. Françoise Klaassen

Lied van de Sterre der Zee

*O reinste der scheps'len,
O moeder en Maagd,
Gij, die in uw armen het Jezuskind draagt
Maria, aanhoor onze vurige bête
Geleid ons door 't leven, o Sterre der zee
O Sterre der zee, o Sterre der zee
Geleid ons door 't leven, o Sterre der zee*

Marie Koenen 1912